

Mira Muhoberac

Izvrсна uloga Ozrena Grabarića

Henrik Ibsen
Peer Gynt

Redatelj:

Aleksandar Popovski

Zagrebačko dramsko kazalište
Gavella, Zagreb

Premijera:

11. ožujka 2010.

Peer Gynt, dramsko remek-djelo Henrika Ibsena, u Hrvatskoj do nove premijere u Gradskom dramskom kazalištu Gavella u Zagrebu 11. ožujka 2010. nije bilo izvedeno već više od trideset godina. Na pozornici Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu u režiji i scenografiji koje potpisuje proslavljeni Rumunj Horea Popescu pretpremijerno je prikazano 28. veljače i 1. ožujka 1977., a premijera je održana 2. ožujka 1977. Posljednja izvedba dogodila se 26. travnja 1978. pa je predstava doživjela ukupno četrdeset izvođenja, ne previše u odnosu na to kakav je uspjeh doživjela. Publika je slušala prijevod s norveškoga Tomislava Ladana i gledala izvršne kostime Ike Škomrlj te zapamćenu koreografiju Ivanke Šerbedžija rod. Cerovac. Zahtjevnu ulogu Peera

“Ovdje je čovjek upravo prokleta samo on sam”

Ozren Grabarić, Sven Šestak, Dijana Vidušin, Nenad Cvetko, Nataša Janjić, Ivana Roščić, Ksenija Pajić, Mladen Vasary

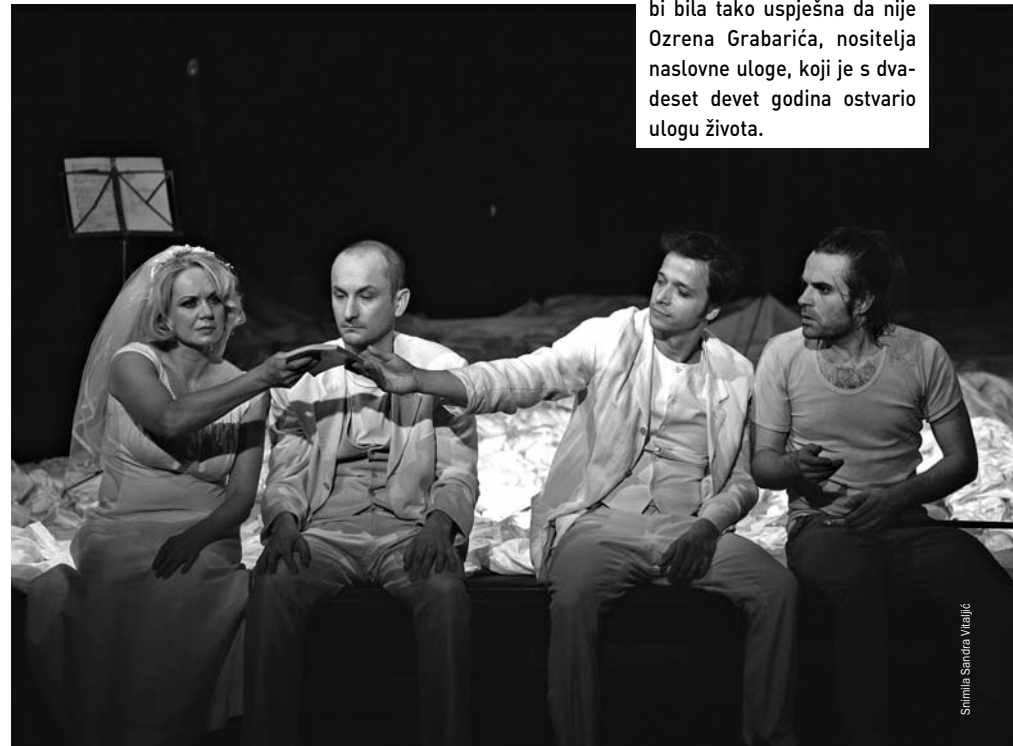
Shimla Sandra Vlatić

Ivana Roščić, Sven Šestak, Alma Prica, Nenad Cvetko, Nataša Janjić, Mladen Vasary

Gynta glumili su Rade Šerbedžija (mladi Peer Gynt) i Tonko Lonza (Peer Gynt u zreloj dobi), obojica sjajno, kako tvrde gledatelji i kritičari tadašnje, sad već davne predstave koja je ušla u legendu hrvatskoga glumišta i o kojoj godinama slušamo samo pohvale. Prije toga ova je "dramska pjesma u pet činova" u zagrebačkom HNK-u bila premijerno izvedena, u prijevodu s norveškoga Jakše Sedmaka i uz glazbu Edvarda Griega, u režiji Tita Strozija, uz dirigentsko vodstvo Oskara Jozefovića, 8. svibnja 1923., a za tadašnje vrijeme bila je prikazana velikih šesnaest puta, tako da je posljednju izvedbu publika mogla vidjeti 31. svibnja 1926. godine. Gotovo je zaboravljena Gavel-

Velika HNK-ova pozornica ne dopušta vidjeti sve nijanse i pokrete očiju i tijela koje Alma Prica donosi na frankopansku pozornicu pa je njezina uloga Aase, poduprta golemom ljudskom, tj. glumačkom unutarnjom energijom, jedna od najboljih u njezinu životu.

lina režija ove norveške drame sadašnjega Hrvatskoga narodnoga kazališta u Osijeku, u vremenu kad su Osječani ostali bez kazališne zgrade i kad su nerijetko mijenjali ime svoje kazališne kuće. Premijera je bila 12. siječ-

Shimla Sandra Vlatić

Ksenija Pajić, Sven Šestak, Hrvoje Klobučar, Ozren Grabarić

nja 1933. u Splitu, a posljednja izvedba, od ukupno šest, dogodila se 14. lipnja 1933. Usporedno s tom dramskom pričom teče i ona glazbena, koreografska, pa tako i onaj dio s jednim od novijih hrvatskih izdanaka u predstavi *Peer Gynt* Edvarda Griega, u koreografiji i režiji Slavka Pervana i izvedbi Hrvatskoga narodnog kazališta Ivana pl. Zajca u Rijeci. Tako je i Nagrada Olga Orlova riječkoga HNK-a Ivana pl. Zajca za najbolju mušku ulogu u tri sezone (od 2001. do 2004.) za ulogu Peera Gynta pripala današnjem prvaku Baleta Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu Sveboru Sečaku. Norveški je dramatičar Henrik Ibsen dramu *Peer Gynt*,

svoju posljednju dramu u stihovima, napisao 1867. godine. Iste te godine, 24. veljače, praiizvedena je u Kristianiji (današnjem Oslu) uz glazbu koju je skladao Edvard Grieg. Drama zahtijeva veliko glumačko umijeće i kondiciju za nositelja glavne uloge pa je tako i u bezbrojnim inozemnim predstavama naslovna uloga većinom podijeljena na barem dvojicu glumaca. Makedonski redatelj Aleksandar Popovski, međutim, dao je puno povjerenje mladome glumcu Dramskoga kazališta Gavella Ozrenu Grabariću, koji je uz niz zapaženih i glavnih uloga ostvario i sjajnu ulogu Vratila u *Snu Ivanjske noći* u matičnom kazalištu u režiji istoga redatelja. U svom glumačkom izrazu,

Ove predstave ne bi bilo i ne bi bila tako uspješna da nije Ozrena Grabarića, nositelja naslovne uloge, koji je s dvadeset devet godina ostvario ulogu života.

Ivana Roščić, Hrvoje Klobučar, Djana Vidušin, Ksenija Pajić

Ksenija Pajić, Mladen Vasary, Nenad Cvetko, Nataša Janjić, Hrvoje Klobučar, Djana Vidušin, Ivana Roščić, Sven Šestak, Alma Prica

naime, Grabarić nosi zagonetku lutanja, osamljenosti, ljudske tuge, sreće i topline u isti mah, upravo one osobine koje su nužne za konkretizaciju protagonista Ibsenove drame i koje su konceptijski pokretač režije Aleksandra Popovskog i dramaturgije Dubravka Mihanovića, a i razlog izvođenja norveške drame upravo ovdje i sad, u Hrvatskoj, nakon gotovo svenazočna razočaranja u ljude u koje su neki bez rezerve vjerovali i u trenutku duhovnoga, a i materijalnoga osiromašenja: "Ovdje je čovjek upravo prokletu on sam; on sam i baš ništa drugo; ovdje čovjek, kao on sam, jedri

punim jedrima. Svaki se zaključava u bačvu samoga sebe; pa u bunaru samoga sebe zaptiva svoje drvo. Tu nitko nema suza za tuđe boli; niti razumijevanja za tuđe misli. Mi sami sobom tu smo i misao i ton, i sami smo samo svoji sve do krajnjeg ruba odskočne daske." Ovakvo u prijevodu na hrvatski Tomislava Ladana, inače u predstavi kombinirana s prijevodom s norveškoga Jakše Sedmaka, koji je prilagodio Tonko Lonza, glasi provodna nit premijerne predstave *Peer Gynt* u Gavelli.

Popovski je za novu predstavu angažirao i iste scenografe kao u svojoj prethodnoj predstavi u Frankopanskoj u Zagrebu, skupinu NUMEN, produkt-dizajnere koji su se krajem 2007. istaknuli višestruko nagrađenim rješenjem crvenoga zastora za scenu Shakespeareove komedije *San Ivanjske noći*. Prvi, dvotrecinski dio Gavelline trosatne predstave, usmjeren na prikaz mašte, snova, iluzije i igre, scenografski je riješen podsjećanjem na skandinavske prizore, norveške šume, planine i led, more i snijeg što se uz pomoć izvrsne, na bijeloj i plavkastoj te ružičasto-narančastoj boji (oblikovatelj svjetla Zdravko Stolnik) utemeljene scene, lelujućih i valovitih plahta i zastora što postaju divovi i snaga morske i gorske prirode, pretvaraju u ljudsku unutarnjost, u modru pozornicu snova i maštanja. Folklorni i bajkoviti elementi naglašeni su i glazbom madeonske grupe Foltin, koja i redatelj vraća u svijet vlastitoga djetinjstva i mladosti, te skupnim prizorima što počivaju na replikama kretanja *ben-dova*, glazbenih skupina i plesnih citata naše suvremenosti (koreograf Mark Boldin), ali i poet-skim pamučnim i dojmljivim, rukom pletenim kostimima (kostimografkinja Marita Čop), koji na duhovit i snovit način kontrastiraju i umekšavaju boje snova i stvarnosti, bjelina, modrila, crnila, sunčane, danje i noćne boje.

Drugi dio ove trosatne predstave u jednotrećinskom trajanju donosi svijet crne kutije spoznaje vlastitosti, smrti, povratka ljubavi koju obogaćuje maštovit, a jednostavna scena teatra sjena što

pokretima ruku sugerira povratak u svijet ljudskosti, voljenih osoba, doma, dječje igre. Obogaćuju je i gavelijanski prizori vrhunske glume Božidara Bobana u ulozi Velikoga svijača, Ljevača pucadi. Pozivom na povratak na ishodište nekadašnjem članu ansambla Dramskoga kazališta u Frankopanskoj, posljednjem studentu Branka Gavelle, kazališna uprava i redatelj predstavu pretvaraju u posvećenost glumačkom činu kao najistinitijoj igri. Titraji Bobanova sonornoga glasa titraji su snažne glumačke umjetnosti i nada u povratak arhetipu.

Upravo glumačka umjetnost drži ovu predstavu kao vjeru u povratak kazalištu i životu i pretvara je u lutanje vlastitim snovima i stvarnostima. Gošća Alma Prica također je prve korake, kao studentica glume, napravila na pozornici Gavelle pa je njezin dolazak s goleme pozornice HNK-a, u kojem djeluje kao dramska prvakinja, velika radost za cijelu predstavu. Velika HNK-ova pozornica ne dopušta vidjeti sve nijanse i pokrete očiju i tijela koje Alma Prica donosi na frankopansku pozornicu pa je njezina uloga Aase, poduprta golemom ljudskom, tj. glumačkom unutarnjom energijom, jedna od najboljih u njezinu životu. Antologijski prizor odlaska majke Aase u onostranost i Peerov oproštaj s njom zasnovan je na krajnjoj glumačkoj jednostavnosti govora, pokreta i pogleda koja Ozrena Grabarića i Almu Prica pretvara u nositelje najveće moguće emocije, dubine i egzistencijalnoga arhetipa u kojem, prije kojega i nakon kojega postoji samo jedno: ljubav.

Cijeli ansambl Dramskoga kazališta Gavella, uz začudno ostvarenu ulogu gosta Mladena Vasarija, istaknuta glumca i docenta scenskoga pokreta na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, ostvario je izvrsne pojedinačne uloge koje se osjećaju kao skupna uloga na podlozi i u vrtlogu ibsenovske iluzije i stvarnosti: Dijana Vidušin ljudski je topla Solvejg, Nataša Janjić snažna i duhovita Mladoženjina majka i Zelena, Ivana Roščić energijom prsteća Djevojka na svadbi, Trolska djevojka, Aneta, Ksenija Pajić dojmljiva Ingrid, Trolska majka, Sven Šestak zapamtljiv Aslak, Prvi trolski mladić, Fella, Hrvoje Klobučar nekonvencionalni Mladoženja, Drugi trolski mladić, Begriffenfeldt, Ranko Zidarić onostrani Nepoznati putnik, Filip Šovagović komični Kuhar. Genijalne uloge ostvaruje Nenad Cvetko kao Mladoženjin otac, Trolski dječak (duhovite su i začudne sve trolske scene u predstavi), Huhein, Mršavac

– nježnom pojavom, a gotovo neverojatnim spojem onostranosti i ovostranosti u svakom pokretu, tonu i ostvarenoj egzistencijalnoj cjelini i cjelovitosti spaja višeslojevitost predstave, držeći je čvrsto i suptilno na okupu.

I napokon, ove predstave ne bi bilo i ne bi bila tako uspješna da nije Ozrena Grabarića, nositelja naslovne uloge, koji je s dvadeset devet godina ostvario ulogu života. Grabarić pokazuje da može sve: i izvrsno izgovarati gomilu teškoga, genijalna Ibsenova teksta i tone stihova tako da izgleda kao da izlaze iz njegove duše, i pjevati glasom kojim bi zadovoljan bio i sam Grieg tako da dozove bit spoja čovjeka i prirode, i hodati lagano kao dječak i

Titraji Bobanova sonornoga glasa titraji su snažne glumačke umjetnosti i nada u povratak arhetipu.

odupirati se okrutnosti stvarnosti i letjeti na leđima divlje jela i sanjati o osvajanju svijeta kao svemoguću vladar, ali tako da sve to prenosi i živi briljantnom lakoćom svemira. Grabarić može ući u norvešku šumu i na obale Maroka i u ludnici i u brodolom tako da se ne izgubi i da se raduje što može biti na svim mjestima s izvrsnom glumačkom ekipom i publikom. Grabarić se može praviti da je sarkastičan, satiričan i ironičan i da je varalica, i da je izgubio sav novac i da je prevario majku i oteo mladu, i da vara voljenu osobu, i da razgovara s Nepoznatim putnikom. Ali uvijek ćemo znati da je pravi sanjač i da je svojom glumom pokazao da zna otkud potječe snovi. Glumački i naši snovi. I uvijek ćemo mu vjerovati. Nepretencioznim stavom, toplom komunikacijom s ansamblom i gledateljima, genijalno jednostavnim izgovaranjem stihova kao da razgovara s letećim jelenom, lepršavim a tako snažnim hodanjem po našim dušama, iskrenim i toplim razotkrivanjem psihe velikim emocijama u sceni s majkom i ženom svoga života, igranjem/izvođenjem filozofije i poezije koje pobjeđuju strah od smrti, hodanjem na podupiračima snova Ozren Grabarić ostvario je vehemntnu ulogu nade, vjere i ljubavi unatoč osamljenosti nas i našega svemira. Peer Gynt Ozrena Grabarića na najbolji mogući način, jednostavno, hrabro i duboko humano i toplo izjednačuje djetinjstvo, mladost, zrelo doba i starost. Zato je tako uvjerljiv i istinit: kao život i kao snovi. "Van ili unutra, jednako je tiješno." "Ovdje je čovjek upravo prokletu samo on sam." Na predstavi nismo bili sami.